

lub ali skorjo razpara ali prereže. Zveden sadjorejec se koj po hudem mrazu lahko prepriča, ali mu je drevo ozeblo ali ne, če le toplo vreme nastopi, ali če kako mlado mladiko od drevesa odlomi in jo v gorko sobo prinese. Ako lub kako péd po dolgem do lesa odreže, ter vidi, da notranja skorja (tako imenovano ličje) in unanji les (belina), starijava, je to gotovo znamenje, da je drevo res ozeblo. Ali je bolj ali manj ozeblo, se lahko iz drevesne beline prepriča, ako je bolj in manj začrnela in kako globoko v les sega. Male ozeblin se ni treba bati; drevo se samo po sebi okreva (pomaga) in treba ni luba razparati in prerezovati. Ko pa gospodar zapazi, da je mraz drevesu škodoval, (in da se tega še bolj natanko prepriča, naj se do spomladi počaka in pogleda, ali drevo poganja ali ne in je belina še zmeraj rujava), se lubje po celem drevesu na jutranji in večerni strani po dolgoma na deblu do beline prereže; na južni (opoldanski) strani pa le več kratkih zarez tudi podolgoma napravi. Ne bilo bi dobro, na tem mestu le eno dolgo zarezo narediti, ker bi znalo opoldansko solnce prerezo preveč narazen gnati, in drevesno belino tako prepekati, da bi drevesu veliko škodovalo. — Sploh je pa prereza skorje tudi pri zdravih drevesih zato dobra, da se bolj odebelijo. Toda nikoli se ne sme skorja na južni strani narezati, in tudi ne do beline poleti, ampak le bolj po vrhu. To opravilo se opravlja že mesca svečana in sušca.

Cena živeža v našem cesarstvu.

Poslednjega mesca lanskega leta (mesca grudna) je bilo goveje meso najbolji kup v Bukovini (po 8 kraje. funt), najdražji na Dunaji in na Primorskem (po 32 kr.); — telečje meso je bilo najcenejše v Čortkovu in Novem Sandecu v Galicii (po 10 do 12 kr.), najdražje v dunajskem Novem mestu (po 34 do 60 kr.), na Dunaji je veljalo 22 do 48 kr., v Gradcu 24 do 40 kr. v Pragi 25 do 34 kr.; — svinjsko meso je bilo najcenejše v gori omenjenih dveh galicijskih mestih (po 12 do 20 kr.), najdražje na Dunaji po 36 do 60 kr.; koštrunovo meso je veljalo v Bukovini le 7 kr., na Dunaji 14 do 32 kr., maslo pa je bilo v Bukovini po 80 kr., v Krakovi po 70—75 kr., v Reusmarkt-u na Erdeljskem celó po goldinarji, na Dunaji le po 62 do 64 kr. Tudi salo je veljalo na Dunaji le 44 do 48 kr., v Krakovi pa 55 do 60 kr., v Šegešvaru (Schäsbürg) na Erdeljskem po 92 do 100 kr., v mnogih českih mestih po 50 do 70 kr. funt.

Ozir na Ogrsko.

Ž. Leto bo že kmalo prešlo, kar je po cesarstvu našem zadonela dolgo pričakovana beseda „ustava“. Mislili bi, da so se izpolnile želje vseh onih, ki so polajšanja želeli. Vendar poznamo človeško slabost. Jeden ne dá rad toliko, kolikor mu dati gré, drugi bi rad zgrabil celo roko, ako mu prst podaš. Naj Magjari še tako po svojih starih listinah stare prava izizkujejo, to je gotovo, da tudi vsi drugi narodi tako imenovane ogrske krone po pravici zahtevajo za se svoje pravice. Časi so pretekli, ko je le en narod gospodoval, vsi drugi pa so mu sužni bili. Ako je to veljalo pred, ne more veljati več vprihodnje. Res da je navada železna srajca, in da je težko sleči to navado, kažejo nam Nemci, pa kažejo nam tudi Magjari. Magjari so zatekali narodnost družih narodov, kjerkoli jim je mogoče bilo. Vedó nam povedati o tem vsi narodi, ktere je objemalo ogrsko gospodstvo. Naj toraj tudi mi izgovorimo svoje mnenje zastran magjarske politike v duhu ravnopravnosti. Treba se nam je pa najprej ozreti na ogrsko deželo in nje prebivavce.

Ogrska zemlja šteje na 3123 površnih miljah 8 milij. in 146.000 prebivavcov. Med temi prebivavci živijo Ma-

gjari ob levi strani Donave na sredi ogrske zemlje po plodnih nižavah. Na severozapadni meji se široko razprostirajo Slovaki od Požuna (Pressburga) do Košic (Kaschau) in zgoraj do Vislinih in Dunajcevih izvirkov. Med Munkačem in Sigetom na severoizhodni meji prebivajo Rusi do Tisnih izvirkov. Odtod pa za Erdeljsko mejo do Moriša (Maroš) so Rumuni. Hrvati so v županijah: Mošun (Wieselburg), Šoprun (Oedenburg), Požun in Samogy. V železni in zaladski županiji na štajarski meji pa prebivajo Slovenci, okoli 50.000 duš. Srbi so v županijah: Baranja, Tolna in Stolni-Beligrad na desni obali Donave. Nemci prebivajo med Donavo in Rabo, so pa raztreseni tudi po drugih županijah. K tem različnim prebivavcom doštevamo še židove (jude) in cigane, katerih je skoraj povsod dosta. Glejte, to je zmanjšana mnogojezična Avstrija! Med temi prebivavci je le komaj polovica Magjarov, to so 4 milijoni; dobra četrtinka Slovencev, to je, čez 2 milijona, okoli 960.000 Nemcev, 570.000 Rumunov, blizu pol milijona židov in ciganov. Vidi se iz tega, da Magjari niso tako številni, kakor bi mislili po velikosti njih zemlje. So le en del, slaba polovica vseh prebivavcov. Oni so le bogatejša, toraj mogočnejša vrsta onih prebivavcov, katerim niso dopustili se ganiti dosihmal, katerih narodnost so žrtvovali na preoholi oltar vsemogočnega magjarizma. Časopisci in gotovo tudi vlada si vsi vkup belijo glavo, kako bi rešili ogrsko zastavico. Nam se to zastavico rešiti ne dozdeva tako težko. Naj avstrijska vlada prijazno roko enakopravnosti podá celi drugi zametani polovici prebivavcov ogrskih — in razvezan je gordiški voz. Tudi ta misel luka iz frankobrodskih časopisov; vendar se je odkritosrčno izgovoriti nikdo prav ne upa, morebiti zato, ker se ravnopravnosti ogibajo. Kako obilo obdarovana je ogrska zemlja! Ondi dajejo rude največ srebra; ondih rastejo najbolje vina cele Avstrije, če ne cele Evrope; ondih je domovina žitne rodovitnosti. Vendar dokler ena polovica tava v globoki nevednosti in stoka pod jarmom samosvojuosti magjarske, ni upati napredka v nobenem obziru. Ali tisto uro, ko bi se revni polovici dala ravnopravnost, bi tudi odklenkalo pošasti dualizma — po ravnopravnosti.

Za nekoliko let bo vse drugače.

Oj kakošna radost me je oživljala na Nemškem, ko slišim 1852. leta, da bo slovenski del sekovske škofije k labodski pridjan. Prvi trenutek sem si želel to uresničeno viditi. Pa sopet je vse potihnilo — dokler se ni leta 1859 — hvala neskončna Bogu! slavno dognalo, da vidimo, slišimo, razumemo, čutimo prevzvišenega milostljivega kneza in škofa, Antona Martina, domačina našega.

Veseli se štajarski Slovenec! kar svet stoji, še tega nikoli bilo ni; zdaj pa je v tvojo telesno in dušno omiko. Pa morda porečeš, častiti čitavec: Kaj smo dosegli s tem? Še imamo nemške razglase, nemške pogovore, nemško pisarijo, nemške zapisnike, nemški šematizem itd. Tudi jaz sem mislil, da bo vse slovensko, kar je labodska škofija slovenska; pa vendar ni tako. Potrpi iskreni domorodec! In natura non datur saltus; to ni mogoče nagloma brez zmešnjave, rušenja in velike škode dovršiti, in ako bi bili močni kot stotnik Dionizi Kleist, ki si je z dovoljenjem vojvoda pomorjanskega Ivana Miroslava, tri vedre piva (ola) za večerni požirek (Schlaftrunk) iz pivnice donesel, — pogumni kot grof Ivan Ziegenheim leta 1445, ki je voz z vinom naložen na stran pomaknil, ker mu je na potu bil in mu overal se naravnost peljati, ko ga pa mati pokrega, ga pa spet na svoje mesto postavi, — zviti korenjaki kot Martin Krpan z Vrha (glej „Glasnik“ I. tečaj, II. zvezek) ali pa kot baron Rauber, da bi vse nas protivnike v žaklje zaphali. — Festina lente! Za pet let pa bo vse drugače: v tem času se skrhajo in oščrbinijo odpadenci, nemškutarci; v tem času se nasprotniki omodrijo in spametijo; v tem času se hvale vredno uneta mladina izučí, in drugo sopet

navdahne; v tem času se bodo občine ustanovile in vredile, ljudstvo še bolj oživilo, prebudilo, zavedlo, in tako pravične poslance volilo v deželne in državne zборе; v tem času bodo uradniki starega kopita s sposobnejimi in sedanjim terjatvam primernejimi nadomestovani; in sto drugih prememb bo. Da drugač bo in biti mora, poglej v belo Ljubljano, v Trst, v Maribor, Celje itd. — pa vidiš od premilostljivega knezo-vladika do zadnjega učenika duhovnega in svetnega stanú goreče domorodce, same blage duše, ki nič bolj ne želijo kot vresničiti želje tvoje; pa, quis contra torrentem? Ni nam pričakovati od nasprotnikov brez duševne borbe in silnega prizadetja iz lastne volje, da bodo nam svojevolično pustili, kar nam gré od Boga in narave podarjenega. Zato brez strahú naj vsakteri v svojem stanu iskreno dela za blagor naroda svojega, in za pet let bo in mora biti drugač ako se protivniki naši tudi na glave stavijo. — Ti pa, premila Slovenija! porodi nam politični časopis, ki bi saj trikrat v tednu izhajal. — Tako misli.

Kuhar.

Zaupnica

gospodoma Toman-u in Černe-tu.

„Mnogočastna gospoda! Ko v začetku našega stoletja nemškega cesarstva ni bilo rešiti mogoče razpada, in so Njih veličanstvo cesar Franc svoje dedne dežele za avstrijsko cesarstvo razglasili, se je zamudilo popustiti pridevano ptujo politiko, kateri je bil zastavni nauk ponemčevati. Ljudstva avstrijskega cesarstva sveste si svoje moči, prepričane, da morajo po taki politiki zginiti iz zgodovine, je, viditi to, v srce peklo in bilo vzrok tako živo obujene narodne zavednosti. Enaka se je godila pri nas; čut, da smo vredni bivati, je tudi nas zdramil in spomnil smo se prededov silne moči in slave. — Med možé, ki jih kot obuditelje in branitelje našega naroda častimo, štejemo tudi posebno Vaji, visoko častita gospoda. Vidva sta svoj poklic, svojo nalogo razumela, ker zgodovine tek, čas in rojakov želje razumeta. Zato sta iskreno zahvalo in, zagotovimo podpisani, tudi večni spomin pri njih zaslužila. Je pa Vaji obnašanje in borenje za pravice naroda, vladarju najzvestejšega, iskrene zahvale vredno, bo od vesvoljnega naroda slovenskega Vama dvojna hvala po pravici naproti donela, ako se bosta enako krepko tudi za njegove verske pravice potegnili. Bog Vaji živi in ohrani v prid narodskih in verskih pravic naših! Slava in iskrena zahvala Vama!“

Zaupnica ta podpisana je v krajih na Dolenskem, posebno v Kostanjevci, pri sv. Križu, pri Savi, v Čatežu, na Dolnih, v Gercavcah, v Ribnici, na Dobrovi pri Ljubljani, na Igu, na dobrem Polju, v Podgorici, v Dolejni vasi, v Ravnih, v Novem mestu, na Orchovem, v Trstu, v Mariboru, v Ljubljani, na Dunaji, v Candi, v Gradcu, v Šmartnu pri Liti, na Savi, v Gotenica, v Poljanah, v srenji Jurkovaški, v Čermošnicah, v Semiču, v Černomlju, v Pušcavi, v Mirni peči, v Kočevju, v Trebnem, na Hinjskem, v Šmihelu, na Radovškem, v Toplicah, v Suhorju, v Dobnem dolu, v Toplicah in v več drugih županijah. Podpisi pričajo, da se vsi stanovi od dné do dné bolj zavedajo za narodno in cerkveno pravo — ki se pri nas tako lepo podpera. — Podpisov vseh je 677, med temi 66 dekanov, fajmoštrov in kaplanov, 11 profesorjev, 23 učiteljev, 21 cesarskih uradnikov, 24 županov, drugi so večidel posestniki, kmetovavci, kupci, obrtniki in rokodelci. — Ali ne pričuje to dovolj, kaj hoče narod naš?

Prislovice, reki i druge reči iz Istre.

Nabral pri Pazinu Jakob Volčič.

Meni su vse kosti na mestu. (Prav zadovoljen sem).

Mat ni žena, dok nima hčere,

Otac ni muž, dok nima sina.

Da nebi ljudi mrli, voli se drli, kade bi stali na svetu; Bolje svoja gromača (hiša iz suhega zida) nego tuja palača.

Ime Isusovo, sv. Anton, sv. Boštjan su sveteći, sredozimci i polukrušci (je treba še pol živeža imeti); sv. Juraj i sv. Marko su sveteći mladoletci i poluvinci (pol vina).

Je bogata, kako žaba rogata.

Umiljeno janje devet mater sase,

eno noró ne more ni svojó.

Ki more, i konj mu more, (bogatemu gré vse na roke), a ki nemore, ni tovar (osel) mu ne more.

Ča kuća ukrade, kuća dá, (če se je v hiši zgubilo, se bo dobilo).

Ča tat ukrade, tat ne dá.

Sam skusil, bim veroval breku (psu) i mačku.

Treba v usta vzeti, koliko se more pogutnit. (Ne pričenjaj, kar presega tvoje moći).

Muž je žalostan za ženom, koliko lonac od ognja kuha.

Noćna razvedrina malo valja.

Ki va petak uboli, teško mu je lika najti.

Kad je doba tergovati, gré vsaka baba v vinograd;

Kad je doba delovati, ni vidit babe v vinograd.

Ne samo vražje, nego prevražje.

Bog živi mlade i stare! (se reče pridši v hišo porodnice, ki ni še v cirkvo šla). Bog živi i vas pole nas! (pri nas) (pole je pravo, bolje ko poleka ali sedaj pleg).

Kade vrag nezabode nohat, zabode rép. (Srećen početak ima lahko nesrećen svršetak).

Kako mat prede, hći tke.

Zelje raste na korenji.

Ni sve zlato, ča se lašći,

ni vse noro, ča se vrti.

Greh neće, ako ne na pokoru. (Plačilni dan je zmerom zad.)

Preslica je lipa snaga al je slaba hrana.

Ni sleda ni tora (?) ni za njim znat.

Slabo si se uženila (umožiti nimamo), a tvoj muž još slabije. (Tvoj muž je nič, a ti si još veće nič.)

Je ohol kako brek (pes) z gorenom nogom (nima uzroka).

Nima vrat na kući (se reče prišlemu, ki vrat ne zapre za seboj).

On se valje podmore (si brzo pomaga).

Lonac razkoričat, (kora) razgnati ga.

S česnom smrdeti („Po česnu“ je po nemški).

Poverovati ku (ktero komu obljubiti). Povedati kega (koga zatožiti).

Jahati na okorač, okobalo.

Suš dužjá, se po malo suši.

Kec na muzar! { koze {

Trk na muzar! { ovce { se kličejo na molžno.

Kemu na glavi popar tuč (zlo ga imeti).

Svet će ti se zavrteti.

Ki će dobar bit, ni ga triba bit.

Krv je tekla na svig (švigniti).

Debelega konja bluta (ugnjida) raztoči. (Predebeli ljudje teško veliko starost dočakajo).

Ko si v Istri bratje otečestvo razdelijo, se vselej najmlajemu staro ognjišće pusti.

V r a ž a.

Noseća žena na oči jačmik dá.

Ako se pod krovom od mladih tičev pové, jih guš (črni strupeni gad) pojé.

Gušćarica je majki boži korale navrezekala (na nit naberale), a zelenac (gušćar) njoj jih je razvrezeval; zato ga je majka božja proklela, i zato ima 40 dan odpustka, ki ga ubije, a ki gušćaricu ubije, je 40 dan v grehu.

*